

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

**Μήνυμα του Υπουργού Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας
κ. Πρόδρομου Προδρόμου για την Επέτειο της 1ης Απριλίου 1955**

Αγαπητοί εκπαιδευτικοί, μαθητές και μαθήτριες, φοιτητές και φοιτήτριες,

Μέσα στις ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες που διαμορφώνονται από την ανάγκη να αντιμετωπίσουμε την πανδημία που ενέσκηψε, έχουμε σήμερα μια ξεχωριστή ευκαιρία πνευματικής ανάτασης, εθνικής υπερηφάνειας και αισιοδοξίας. Γιορτάζουμε την 1^η Απριλίου, επέτειο της έναρξης του μεγάλου εθνικο-απελευθερωτικού αγώνα του κυπριακού ελλητισμού. Μνημονεύουμε και τιμούμε έναν αγώνα που έχει λαμπρύνει την Ιστορία μας και χάρισε στη χώρα μας την ελευθερία της.

Ο αγώνας της Εθνικής Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών (Ε.Ο.Κ.Α.), μεταξύ 1955 και 1959, με την πλατιά στήριξη του λαού, στα χρόνια εκείνα αποτέλεσε ένα αληθινό άθλο. Αντιμετωπίζοντας επιτυχώς την ασύγκριτη υπεροπλία, τη σθεναρή αντίδραση και εξαιρετικά βίαιες μεθόδους καταστολής από την κραταιά βρετανική αυτοκρατορία, ο κυπριακός εθνικο-απελευθερωτικός αγώνας κατάφερε να επικρατήσει. Πέτυχε τον τερματισμό της αγγλικής αποικιακής κατοχής.

Με τον αγώνα εκείνο οι Έλληνες της Κύπρου διακρίθηκαν μέσα στο διεθνές ρεύμα της αντιαποικιακής κινητοποίησης και κέρδισαν τον διεθνή σεβασμό. Κορυφαίοι πνευματικοί άνθρωποι εξύμνησαν τον κυπριακό αγώνα ελευθερίας. Δείγμα το συγκινητικό δημοσίευμα του μεγάλου συγγραφέα Αλμπέρ Καμύ, «Το Ελληνόπουλο», με το οποίο συνένωσε τη φωνή του με τη διεθνή κοινή γνώμη, τον Δεκέμβριο 1955, προσπαθώντας να αποτρέψει τον απαγχονισμό ακόμα και εφήβων αγωνιστών, όπως ο Μιχαλάκης Καραολής και ο Αντρέας Δημητρίου.

Μνημείο και συμβολισμός ανυπέρβλητος της ηθικής δύναμης εκείνου του αγώνα είναι τα *Φυλακισμένα Μνήματα*. Ο κατακτητής φοβήθηκε ακόμα και να παραδώσει τη σορό των αγωνιστών που απαγχόνιζε στους δικούς τους και στην κοινότητα. Γιατί ο λαός υποδεχόταν τους νεκρούς αγωνιστές με δάφνες, βάρια και πατριωτικά άσματα. Και τότε η επικήδειος πομπή γινόταν γιορτή ελευθερίας και αυθόρμητο συλλαλητήριο. Στο απόγειο της ανομίας του, το αποικιακό καθεστώς δοκίμασε έτσι να κρατήσει τους αγωνιστές και μετά θάνατον φυλακισμένους. Τα Φυλακισμένα Μνήματα στέκουν όμως σήμερα ως μαρτυρία για το αίτημα της ελευθερίας που δεν υποτάσσεται και ούτε φυλακίζεται.

Με ευλάβεια και βαθιά ευγνωμοσύνη κλίνουμε και φέτος το γόνυ μπροστά σε Μάτση και Αυξεντίου, Πίττα, και Ζάκο, Μαυρομμάτη και Μάρκο Δράκο κι όλους τους άλλους. Μπροστά σε όλους τους ηρωικά αγωνισθέντες και τους πεσόντες στη διεκδίκηση της ελευθερίας, της αυτοδιάθεσης και της Ένωσης. Νέοι άνθρωποι με την αδαμάντινη πίστη και το ήθος του Ευαγόρα Παλληκαρίδη, του Πετράκη Γιάλλουρου και του Ιάκωβου Πατάτσου, έκαμαν να ωριμάσει μέσα τους ο καρπός της ελευθερίας και ο πόθος της δικαιοσύνης με μια δύναμη που, χωρίς φθόνο ή μισαλλοδοξία, μετακινούσε βουνά ολόκληρα. Όπως βουνό βαρύ ήταν και ο όγκος εκείνος της αποικιακής τυραννίδος που κατεκάθισεν πάνω στην ψυχή της Κύπρου. Η ίδια η ψυχοσύνθεση των αγωνιστών της Ε.Ο.Κ.Α. δίνει απαντήσεις και για πολλά σημερινά ερωτήματα. Διότι στην προσωπικότητά τους συγκέντρωναν όλα εκείνα τα στοιχεία που έκαμαν το έπος του Αγώνα να λαμπρύνει την κυπριακή Ιστορία και να χαρίσει στον κυπριακό Ελληνισμό περηφάνια που κρατά για πάντα.

Η Κύπρος έζησε τότε επικές στιγμές. Επιβλητική έκφραση του ήθους του αγωνιζόμενου λαού ήταν και η απάντηση των Κυπρίων σε σχέδια ανάπτυξης και ευημερίας που πρόβαλε το αποικιακό καθεστώς, με καθυστέρηση δεκαετιών, προκειμένου να τους δελεάσει και να καταλαγιάσει τον πόθο για απελευθέρωση. Μαζί με ύπουλη υπόδειξη ότι μετά από ένωση με την Ελλάδα, η Κύπρος δήθεν θα δυσπραγούσε οικονομικά. Η απάντηση του κυπριακού λαού γράφτηκε σύνθημα σε τοίχο, όπως το φωτογράφησε στην Άλωνα ο μεγάλος ποιητής, Γιώργος Σεφέρης: *«την Ελλάδαν θέλομεν και ας τρώγωμεν πέτρες»*. Αυτή ήταν η απάντηση. Γιατί η προσήλωση στην πατρίδα και τα δικαιώματα των λαών και των εθνών είναι υπεράνω υπολογισμών ή του όποιου συμφέροντος. Όπως ακριβώς αντέταξε και ο

Κυριάκος Μάτσης σε δόλιες προτάσεις που του έγιναν: «*ου περί χρημάτων τον αγώνα ποιούμεθα*».

Μαζί με τη φιλοπατρία και την παλληκαριά, οι ήρωες του ενωτικού έπους είχαν βαθιά ριζωμένη μέσα τους την πίστη και εκείνο το ήθος που έκαμαν τους Έλληνες Κύπριους νέους να βαδίζουν στον αγώνα και στο μαρτύριο εντελώς φυσικά. Με την ίδια φυσικότητα που κάποιοι άλλοι διασχίζουν απλώς ένα δρόμο για να πάνε στη δουλειά τους. Πορεύονταν στην αγχόνη και το μαρτύριο, τραγουδώντας για τη λευτεριά.

Έλαμπε στα χρόνια εκείνα η Κύπρος όλη από αύρα ελεύθερου φρονήματος. Την πλάστιγγα όμως για την απελευθέρωση έγειρε και η ενότητα. Ο κυπριακός ελληνισμός ενωμένος στον υψηλό σκοπό, κινητοποιήθηκε και αγκάλιασε τον Αγώνα σε ολόκληρη την Κύπρο. Από τα βουνά του Τροόδους, μέχρι την Καρπασία και την Πάφο, από την πιο μακρινή κοινότητα μέχρι τις αστικές περιοχές. Σύσσωμος ο κυπριακός λαός φιλοξένησε, τροφοδότησε, φρόντισε και φυγάδευσε τους αγωνιστές. Έδειξε ένα συγκινητικό φρόνημα και υποδειγματική σύμπνοια όπως και αφοσίωση στον κοινό σκοπό. Ενώ και η μαθητιώσα νεολαία οργανώθηκε και ξεχύθηκε στους δρόμους με μαχητικές διαδηλώσεις, γράφοντας μοναδικές σελίδες αγωνιστικότητας. Με κορυφαία την περίφημη “μάχη της Σεβέριου Βιβλιοθήκης”.

Την 1^η Απριλίου 1955 ξεκίνησε η πιο λαμπρή σελίδα της σύγχρονης κυπριακής Ιστορίας. Αφού πρώτα είχαν ελπίδα ότι η Μεγάλη Βρετανία θα αντιμετώπιζε την Κύπρο με το φιλελεύθερο πνεύμα που πρόβαλλε και ότι θα συγκατένευε στην ελευθέρωσή της, όπως έπραξε για τα Επτάνησα, αφού στη συνέχεια για περίπου μισό αιώνα επιδόθηκαν σε ένα ειρηνικό και διπλωματικό αγώνα διεκδικώντας την ελευθερία τους, οι Έλληνες Κύπριοι κατέληξαν σε ένοπλη αντιαποικιακή εξέγερση για την αυτοδιάθεση και την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Με πνευματικό ηγέτη τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ' και με αρχηγό της Εθνικής Οργάνωσης Ελλήνων Αγωνιστών τον Γεώργιο Γρίβα-Διγενή, ο κυπριακός ελληνισμός αναμετρήθηκε με την κραταιά βρετανική αυτοκρατορία για σχεδόν τέσσερα χρόνια και κατόρθωσε να κερδίσει την ελευθερία του. Η εξέγερση και ο οργανωμένος ένοπλος αγώνας των Κυπρίων που αποσκοπούσε στην αυτοδιάθεση του λαού και την ένωση με την Ελλάδα, τελικά κατέληξε στη γέννηση ενός ανεξάρτητου κυπριακού κράτους, μέσα από τις συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου που ακολούθησαν.

Σήμερα, σχεδόν εξήντα χρόνια μετά την ίδρυση του κυπριακού κράτους, ο αγώνας εκείνος παραμένει ένα λαμπρό υπόδειγμα και αστείρευτη πηγή έμπνευσης. Μπορούμε να εμπνευστούμε από το μεγαλείο του και να αντλήσουμε δύναμη και κουράγιο τώρα που, μέσα σε διαφορετικές συνθήκες και με άλλα μέσα, έχουμε και πάλι αγώνα να κάνουμε για να τερματίσουμε την τουρκική κατοχή. Αυτή τη μέρα της μεγάλης εθνικής επετείου πρέπει όμως να αναλογιστούμε και όλα τα λάθη που έγιναν έκτοτε. Να αντλήσουμε συμπεράσματα και από κάποιες μεγάλες αστοχίες, αλλά και την κατηλιεία ακόμα που έγινε στο όνομα εκείνων των ίδιων ιδανικών, οδηγώντας στο βάραθρο της προδοσίας όπου έσυρε την Κύπρο το δικτατορικό καθεστώς.

Αυτά όμως δεν αγγίζουν τον επικό αγώνα για την ελευθερία και αυτοδιάθεση της Κύπρου. Ας μας εμπνεύσουν η φιλοπατρία, η ευψυχία και το υψηλό ήθος του μεγάλου εκείνου αγώνα που ξεκίνησε με την εξέγερση της 1^{ης} Απριλίου 1955 και ας μας δώσουν θάρρος, αποφασιστικότητα, αλλά και σύνεση. Για να συνεχίσουμε σθεναρά τις προσπάθειες, με υπόδειγμα τη σύμπνοια που επέδειξαν οι Κύπριοι αντιμετωπίζοντας την αγγλική κατοχή, μέχρι την πλήρη απελευθέρωση και από την τουρκική κατοχή, αλλά και απαλλαγή από τη συνεχή επιβουλή της Τουρκίας.

Πρόδρομος Προδρόμου
Υπουργός

Απρίλιος 2020